

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις της Καλλιθέας: κατηγοριοποίησή τους και η συμβολή τους στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας της

Του κ. Δημήτρη ΚΑΡΝΑΒΟΥ
Κατόχου Μετ. Τίτλ. Σπ.
επί θεμάτων Τοπικής Ανάπτυξης

1. Εισαγωγή

Ο συνεχώς διευρυμένος ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) οδήγησε στην ανάγκη συστηματικής μελέτης και καταγραφής των δράσεων τους. Η έρευνα αυτή λαμβάνει χώρα σε μία περίοδο όπου η παρέμβαση των ΜΚΟ τόσο στην παγκοσμιοποιημένη κοινωνία, όσο και οι σημαντικές πρωτοβουλίες που αναλαμβάνουν σε τοπικά ζητήματα αυξάνει συνεχώς την επίδρασή τους στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας των σύγχρονων πόλεων.

Με τον όρο φυσιογνωμία μιας πόλης αναφερόμαστε στην αντιληπτική εικόνα, στο σύνολο των συναισθημάτων, ιδεολογικών και αισθητικών αντιλήψεων, στην ταυτότητά της και στο χαρακτήρα της που έχουν διαμορφωθεί στο πέρασμα του ιστορικού χρόνου (Πατρώνης, 2003). Ουσιαστικά εννοούμε τη συνολική και συλλογική αντίληψη που έχουν κάτοικοι και επισκέπτες για την πόλη (Στεφάνου, 1994). Η συγκεκριμένη άποψη και στάση κατοίκων και επισκεπτών έναντι μιας πόλης επηρεάζεται αποφασιστικά από τη φυσιογνωμία του αστικού δομημένου περιβάλλοντος (Μητούλα, 2002).

Η εργασία αυτή επιδιώκει να καταγράψει, κατηγοριοποιήσει και παρουσιάσει πως η δράση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στην Καλλιθέα Αττικής συμβάλει στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας της. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια, ερευνάται η επίδραση των δράσεων και παρεμβάσεων των ΜΚΟ στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας της Καλλιθέας, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις οργανωτικές τους δυνατότητες, όσο και τους σκοπούς και την «ατζέντα» των θεμάτων που δραστηριοποιούνται.

Ο Δήμος Καλλιθέας μπορεί να βελτιώσει σημαντικά τη φυσιογνωμία της πόλης, αν αντιληφθεί ότι συνεργαζόμενος με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών σε διάφορους τομείς που ως τώρα δεν έχει καταγράψει σημαντική δραστηριότητα, όπως στην προστασία του περιβάλλοντος και στην πρόνοια θα εξασφαλίσει όχι μόνο επιπλέον πόρους από τις σημαντικές οικονομικές δυνατότητες των ΜΚΟ, αλλά και τους ενεργούς πολίτες που με τη δράση τους θα συνεισφέρουν στη βελτίωση του φυσικού, δομημένου, πολιτιστικού και οικονομικού περιβάλλοντος της πόλης.

2. Ορισμός, κατηγοριοποίηση, οργανωτική δομή και δραστηριότητες των ΜΚΟ

Δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός της έννοιας Μη Κυβερνητική Οργάνωση (ΜΚΟ). Αν και όλοι συμφωνούν ότι οι ΜΚΟ είναι μη κρατικές και μη κερδοσκοπικές οντότητες τα μέλη των οποίων είναι πολίτες ή ενώσεις πολιτών, δεν υπάρχει ομοφωνία ούτε για το αν ο χαρακτήρας τους είναι μόνο εθελοντικός, ούτε και σε ποιο βαθμό οι οικονομικοί πόροι τους δε θα πρέπει να είναι κρατικοί (Simmos, 1998). Σύμφωνα με σχετικά αποδεκτό ορισμό μία οργάνωση είναι μη κυβερνητική εφόσον:

- 1) Είναι ιδιωτική, δηλαδή θεσμικά αυτόνομη από το κράτος,
- 2) έχει μία θεσμική οντότητα, επομένως έχει σταθερή οργάνωση και διάρκεια,
- 3) διανέμει τα κέρδη της αποκλειστικά για τους σκοπούς της οργάνωσης,
- 4) προδιορίζει η ίδια τους κανόνες λειτουργίας της σύμφωνα με τις δικές της καταστατικές αρχές, δηλαδή είναι διοικητικά ανεξάρτητη, ενώ είναι υπόλογη στα μέλη και στους χορηγούς της,
- 5) αντιπροσωπεύει κοινωνικές ομάδες, οι οποίες δραστηριοποιούνται με τη δική τους βούληση για την οργάνωση βοήθειας έναντι τρίτων ή την προώθηση ορισμένων γενικών αρχών (Gordenker, L-Weiss, T, 1996).

Ο θεαματικός πολλαπλασιασμός των ΜΚΟ και η αναβάθμιση του πολιτικού τους ρόλου από τη δεκαετία του '80 συναρτάται με τρεις σημαντικές εξελίξεις:

1) Την υποχώρηση του κράτους ως κυρίαρχου παράγοντα προσφοράς κοινωνικών αγαθών και υπηρεσιών,

2) τη σταδιακή παρακμή των νέων κοινωνικών κινημάτων, όπου την ατζέντα της θεματολογίας που άρθρωναν μέχρι τη δεκαετία του '80, όπως προστασία περιβάλλοντος, δικαιωμάτων γυναικών και μειονοτήτων κ.ά, ανέλαβαν να εκφράσουν νέες μορφές συλλογικότητας, όπως οι ΜΚΟ (www.jhu.edu/chp),

3) την εντεινόμενη διαδικασία παγκοσμιοποίησης και τη συνακόλουθη άμβλυση της αυτονομίας του έθνους-κράτους στο διεθνές περιβάλλον, διαδικασίες που οδήγησαν στη λειτουργία παγκόσμιων ΜΚΟ με παραρτήματα σε πολλές πόλεις του κόσμου (Σημίτη, 2002).

Οι δράσεις των ΜΚΟ ενισχύουν το κοινωνικό κεφάλαιο και καλύπτουν νέες κοινωνικές ανάγκες, ιδιαίτερα σε ότι σχετίζεται με τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο (Αθανασόπουλος, 2005, Θεοδωράκης, 2002). Οι ΜΚΟ δραστηριοποιούνται επίσης στο σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αποτίμηση ολοκληρωμένων αναπτυξιακών προγραμμάτων, ενεργοποιώντας τους τοπικούς πληθυσμούς ως ισότιμους εταίρους (Σκλίας, 2002).

Η προσπάθεια κατηγοριοποίησης των ΜΚΟ, ανάλυσης της οργανωτικής τους δομής, καταγραφής των δραστηριοτήτων, των προβλημάτων αλλά και των πλεονεκτημάτων που έχει η οργανωτική τους δομή, είναι ιδιαίτερα σημαντική. Κι αυτό γιατί ανάλογα την ένταξή τους σε κάποια κατηγορία και την προηγμένη ή μη οργανωτική τους δομή οι ΜΚΟ έχουν διαφορετική συμβολή στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας των πόλεων. Υπάρχουν διαχωρισμοί των ΜΚΟ με βάση την νομική υπόσταση, την οργανωτική ανάπτυξη και την εμβέλεια δράσης. Σημαντικότερος όλων όμως είναι ο διαχωρισμός των οργανώσεων με βάση το είδος της δραστηριότητάς τους. Έτσι διαχωρίζονται σε:

- 1) Οργανώσεις που παρέχουν υπηρεσίες σε τρίτους
- 2) Οργανώσεις αυτοβοήθειας
- 3) Οργανώσεις με πρόσθετες δράσεις στον τομέα παροχής υπηρεσιών
- 4) Μη κερδοσκοπικά Ιδρύματα

Η οργανωτική δομή των ΜΚΟ αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την ευελιξία τους στην ενσάρκωση με σύγχρονα προβλήματα. Η λειτουργία των ΜΚΟ στηρίζεται σε μία οργανωτική δομή, η οποία διαφοροποιείται σημαντικά από την αντίστοιχη των πολιτικών κομμάτων, εργατικών συνδικάτων, ή των νέων κοινωνικών κινημάτων, καθώς συνήθως περιλαμβάνει ένα ολιγομελές διοικητικό συμβούλιο που λογοδοτεί σε έναν πυρήνα ενεργών μελών και ένα ευρύτατο

δίκτυο συνδρομητών. Βέβαια, η λειτουργία μίας ΜΚΟ αποτελεί αντικείμενο ευρύτερου κοινωνικού ελέγχου καθώς η ανταπόκριση της κοινωνίας στους στόχους και τη δράση της αποτελεί προϋπόθεση συνέχισης της πορείας της, ενώ σημαντικό στοιχείο για μία ΜΚΟ είναι η ικανότητα να αφήνει πατημασιές, δηλαδή στοιχεία ανεξίτηλα στο χρόνο της δραστηριότητάς της.

Οι ΜΚΟ, στην προσπάθειά τους να επιτύχουν τους στόχους τους αντιμετωπίζουν μία σειρά από δυσεπίλυτα ορισμένες φορές προβλήματα. Σημαντικότερα αυτών είναι ο κίνδυνος απώλειας της ανεξαρτησίας τους και ενσωμάτωσής τους στο υπάρχον θεσμικό σύστημα, το έλλειμμα εθελοντισμού της σημερινής παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας (Φιλιππαίος, 2002), η δυσκολία πρόσβασης στις πηγές χρηματοδότησης, η αδυναμία διαρκούς ενημέρωσης για τα υπάρχοντα προγράμματα και τις διαθέσιμες προσκλήσεις για υποβολή σχεδίων, οι δυσκολίες στη γνωστοποίηση των δράσεων των ΜΚΟ, η αδυναμία επαρκούς δικτύωσης για την ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ τους (Πιτσούλης, 2002), καθώς και προβλήματα σχετικά με τη διαφάνεια και τα κριτήρια των επιχορηγήσεων (Πιτσούλης, 2003).

Ανεξάρτητα, από την κατηγορία που ανήκει μία ΜΚΟ, τη νομική και οργανωτική της μορφή, το σημαντικότερο, ίσως, ζήτημα για τη λειτουργία της είναι η εύρεση χρηματοδότησης. Οι κυριότεροι φορείς χρηματοδότησης των ΜΚΟ είναι η Παγκόσμια Τράπεζα (www.worldbank.group), φορείς της Ευρωπαϊκής Ένωσης (<http://europa.eu.int>) και του Ελληνικού Δημοσίου, καθώς και ιδρύματα (www.asiafoundation.org, www.brothersbrother.com, www.catholicrelief.org, www.globalfundforwomen.org, www.unchildren.org), όπως τα εγχώρια Ωνάση, Κωστόπουλου, Λάτση, Μποδοσάκη κ.ά., ενώ από το διεθνή χώρο αυτά των Gates, Ford, Baker, Elton (www.fordfound.org, <http://gatesfoundation.org>, www.ejaf.org).

Η παραπάνω σύντομη παρουσία των ΜΚΟ και του σημαντικού τους ρόλου στην παγκόσμια κοινότητα αναδεικνύει τη σημαντική δυνατότητα συνεισφοράς τους στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας ενός τόπου.

3. Οι σημαντικότερες ΜΚΟ που εδρεύουν στο Δήμο Καλλιθέας

Στην Καλλιθέα εδρεύουν αρκετές ΜΚΟ, συνήθως Εθνικοτοπικοί σύλλογοι, κυρίως τοπικής εμβέλειας, αρκετές ΜΚΟ με μεγάλη ιστορία σε δράσεις πρόνοιας, ενώ παράλληλα δραστηριοποιούνται παραρτήματα διεθνών ΜΚΟ. Με βάση την προηγούμενη κατηγοροποίησή τους οι ΜΚΟ της Καλλιθέας χωρίζονται σε:

Α) Οργανώσεις που παρέχουν υπηρεσίες σε τρίτους

1) Το Πρότυπο Εθνικό Νηπιοτροφείο (Π.Ε.Ν.)

Το Εθνικό Ορφανοτροφείο Πολέμου, σημερινό Π.Ε.Ν. ιδρύθηκε το 1912 για την περίθαλψη των άπορων ορφανών παιδιών του Α΄ Βαλκανικού Πολέμου, ενώ περιέθαλπε παιδιά όλων των μέχρι τώρα πολέμων που συμμετείχε η χώρα μας. Το 1969 μετατράπηκε σε Ν.Π.Ι.Δ. με τη σημερινή του ονομασία. Το Π.Ε.Ν. είναι ίδρυμα που φιλοξενεί παιδιά προσχολικής ηλικίας από όλη την Ελλάδα, που προέρχονται από διαλυμένες οικογένειες, άπορες ή με ψυχολογικά και κοινωνικά προβλήματα. Σκοποί του Π.Ε.Ν. είναι, η επανένταξη στη φυσική οικογένεια των παιδιών με ομαλές συνθήκες, η εξεύρεση αναδόχων οικογενειών και η εκπαίδευσή τους, επί αδυναμίας ή μη υπάρξεως φυσικών γονέων και η δημιουργία παιδικού σταθμού για την κοινωνικοποίηση των παιδιών κλειστής, αλλά και ανοιχτής προστασίας.

2) Αδελφότης Κυριών Καλλιθέας Η Δάμαρις

Η Δάμαρις ιδρύθηκε το 1936 από μία ομάδα γυναικών κατοίκων της Καλλιθέας. Από ιδρύσεώς της και μέχρι σήμερα η Αδελφότης περιθάλπει αναξιοπαθούσες οικογένειες. Σημαντική ήταν η δράση της Αδελφότητας κατά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, στον Κυπριακό Αγώνα και σε βοήθεια σεισμοπαθών. Η Δάμαρις για το έργο της έχει βραβευθεί από την Ακαδημία Αθηνών και το Δήμο Καλλιθέας.

3) Σώμα Ελλήνων Προσκόπων

Σκοπός του Σ.Ε.Π. είναι η παροχή εξωσχολικής αγωγής σε αγόρια και κορίτσια, με την εφαρμογή του προσκοπικού συστήματος που συντελεί στη διαμόρφωση ηθικού χαρακτήρα και στην προσφορά φυσικής αγωγής με την ομαδική δράση, την προώθηση της αυτενέργειας και της ενεργούς συμμετοχής, τη ζωή στην ύπαιθρο και το παιχνίδι. Στην Καλλιθέα, η πρώτη προσκοπική κίνηση εμφανίστηκε το 1934, ενώ σήμερα λειτουργούν 4 Συστήματα με 299 παιδιά και αξιόλογη δραστηριότητα.

4) Ροταριανός Όμιλος Καλλιθέας

Ιδρύθηκε το 1988 και μερικές από τις δραστηριότητες του είναι η ίδρυση ταμείου υποτροφιών για τη βράβευση αριστούχων μαθητών που εισέρχονται στα πανεπιστήμια Πάντειο και Χαροκόπειο, που εδρεύουν στην πόλη μας, η προσφορά παιχνιδιών και άλλων ειδών σε παιδιά και ιδιαίτερα στο Πρότυπο Εθνικό Νηπιοτροφείο, καθώς και η προσφορά οικονομικής βοήθειας στα συσσίτια ηλικιωμένων στις ενορίες της περιοχής. Βραβεύει προσωπικότητες με πανελλήνια προσφορά και ακτινοβολία, ενώ διοργανώνει ομιλίες και εκδρομές πολιτιστικού, ψυχαγωγικού και επιστημονικού περιεχομένου. Τέλος θα πρέπει να αναφερθεί ότι η προτομή του ιστορικού δημάρχου Καλλιθέας Γιάννη Γάλλου είναι δωρεά του ομίλου.

5) Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός. Περιφερειακή Επιτροπή Καλλιθέας

Η Περιφερειακή Επιτροπή Καλλιθέας ιδρύθηκε το 1991 και στεγάζεται σε κτίριο που της παραχώρησε ο Δήμος. Πέρα από τη συμμετοχή της στη συνολική δράση του κινήματος του Ερυθρού Σταυρού η Περιφερειακή Επιτροπή Καλλιθέας σε συνεργασία με το Δήμο διαθέτει ιατρεία που εξυπηρετούν δωρεάν τους κατοίκους.

B) Οργανώσεις Αυτοβοήθειας

1) Φάρος Τυφλών της Ελλάδος

Ιδρύθηκε το 1946 και είναι ειδικά αναγνωρισμένο μη κερδοσκοπικό Σωματείο, εποπτευόμενο και μερικώς επιχορηγούμενο από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Κύριος σκοπός του Σωματείου είναι η ψυχολογική, φυσική και κοινωνική προσαρμογή τυφλών ατόμων προκειμένου να μειωθούν οι συνέπειες της τύφλωσης και για να αναπτυχθούν οι λοιπές τους ικανότητες στον ανώτατο δυνατό βαθμό, ώστε να γίνεται δυνατή η επαγγελματική τους αποκατάσταση και επανένταξη στην κοινωνία. Μεταξύ των πάρα πολλά δραστηριοτήτων του περιλαμβάνονται:

- Η λειτουργία μηχανουργείου και εργαστηρίων παραγωγής σκουπών και βουρτσών,
- το ειδικό τυπογραφείο παραγωγής ειδικών βιβλίων τυφλής γραφής Braille, όπου εκδίδονται δύο μηνιαία κασετο-περιοδικά, τα οποία διακινούνται δανειστικά δωρεάν,
- η λειτουργία πλήρως εξοπλισμένων studio ηχογράφησης ομιλούντων βιβλίων, επιστημονικών και λογοτεχνικών, σε κασέτες και ταινίες, καθώς και δανειστικής βιβλιοθήκης με επιστημονικά και ψυχαγωγικά βιβλία για τυφλούς,
- η συμβουλευτική υπηρεσία νεοτυφλωθέντων ατόμων και καθοδήγησης γονέων τυφλών παιδιών, καθώς και το κέντρο εκπαίδευσης φοιτητών Κοινωνικών Λειτουργιών και επιμελητών κοινωνικής πρόνοιας, η ομάδα εθελοντών και η λειτουργία τμημάτων Δημοσίων Σχέσεων, Νομοθετικών Δραστηριοτήτων,
- η συνεχής έκθεση μοντέρνων τεχνικών και τεχνολογικών βοηθημάτων και ειδών για τυφλούς, η λειτουργία εργαστηρίου Κεραμικής και Γλυπτικής, το Μουσείο Αφής για τυφλούς, το οποίο το 1998 βραβεύτηκε ως το Ευρωπαϊκό Μουσείο της χρονιάς,
- η διατήρηση τμημάτων διδασκαλίας αγγλικής γλώσσας, η λειτουργία Σκακιστικής Λέσχης και Γυμναστήριου, καθώς επίσης εργαστηρίου εκμάθησης υπολογιστών με ειδικό εξοπλισμό για τυφλούς, ενώ μέσω των προγραμμάτων HANDYNET και HORIZON τυφλά άτομα ασκούνται σε μεθόδους τηλεργασίας,
- η διατήρηση ως το 1986 διατηρούσε για 40 χρόνια Τηλεφωνική Σχολή από όπου αποφοίτησαν και αποκαταστάθηκαν επαγγελματικά 1.200 τυφλοί νέοι.

2) Οίκος Τυφλών Καλλιθέας

Δημιουργήθηκε το 1906, με πρωτοβουλία του ποιητή Γεωργίου Δροσίνη, του συγγραφέα Δημήτρη Βικέλα και της Ειρήνης Λασκαρίδου. Με χρήματα των αδελφών Άμπετ δημιουργήθηκε το κτιριακό συγκρότημα που στεγάζεται και ονομάζεται Αμπέτειον Μέλαθρον. Το 1979 ο Οίκος Τυφλών έγινε Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου και ονομάστηκε Κέντρο Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης Τυφλών (Κ.Ε.Α.Τ.). Στις δραστηριότητες του Κ.Ε.Α.Τ. περιλαμβάνονται:

- Η οργάνωση της μονάδας ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ με σκοπό την εκπαίδευση παιδιών με πρόσθετες ανάγκες, σε συνεργασία με το σύλλογο γονέων και κηδεμόνων τυφλών ατόμων με πρόσθετες ανάγκες ΑΜΥΜΩΝΗ,

- η συμμετοχή στο κοινοτικό πρόγραμμα HELIOS 2, με στόχο την προώθηση της αυτονομίας των ατόμων με αισθητήριες μειονεξίες,

- η συμμετοχή στη λειτουργία του δικτύου HANDYNET, με στόχο την πληροφόρηση των τυφλών ατόμων σε θέματα εξοπλισμού, οργανισμών, παροχών κ.λπ.,

- η συμβουλευτική γονέων, το καλλιτεχνικό συγκρότημα μουσικής και οι αθλητικές δραστηριότητες.

3) Σύλλογος Κωνσταντινουπολιτών

Ιδρύθηκε το 1928, ενώ το 1937 ολοκληρώθηκε η δημιουργία των ιδιόκτητων γραφείων του συλλόγου. Οι δραστηριότητες του συλλόγου, τόσο στον τομέα της κοινωνικής αλληλεγγύης με τη λειτουργία συσσιτίου για τους μαθητές παλαιότερα και για τις άπορες οικογένειες σήμερα, όσο και με τη λειτουργία, κατά το παρελθόν, ιατρείων πολλών ειδικοτήτων όπου περιέθαλπαν χιλιάδες ασθενών είναι πραγματικά πολυάριθμες. Ενδεικτικά, το 1940 περιέθαλψε 4.587 ασθενείς, το 1937 1.530 και το 1934 898. Σημαντική είναι, η πολιτιστική δραστηριότητα του Συλλόγου με τη λειτουργία μόνιμων πολιτιστικών τμημάτων, με την ιστορική του βιβλιοθήκη και τη διοργάνωση σημαντικών πολιτιστικών εκδηλώσεων. Ο Σύλλογος για τη δράση του τιμήθηκε το 1981 από την Ακαδημία Αθηνών με το Μέγα Βραβείο της.

4) Σύλλογος Ποντίων Αργοναύται-Κομνηνοί

Ο σύλλογος δημιουργήθηκε το 1928, ενώ το 1932 αποκτά το οικοπέδο όπου κτίστηκε το ιδιόκτητο μέγαρο του συλλόγου. Ο σύλλογος επέδειξε μεγάλη δραστηριότητα τόσο με δράσεις κοινωνικής αλληλεγγύης, όπως παιδικά συσσίτια, λειτουργία παιδικών κατασκηνώσεων, όσο και πολιτιστική δραστηριότητα με την ίδρυση και λειτουργία βιβλιοθήκης, σχολής χορού και μουσικής και μουσικής και θεατρικής ομάδας. Ο σύλλογος ακόμη και σήμερα εξακολουθεί και έχει πολυσχιδή δραστηριότητα, ιδιαίτερα στον πολιτισμό με την υποστήριξη και διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς του ποντιακού ελληνισμού (Παπάζογλου, 2000).

5) Παμποντιακός Σύλλογος η Αργώ

Πρόκειται για σύλλογο που ιδρύθηκε το 1986 και ασχολείται με τα προβλήματα των Ποντίων που προέρχονται από την πρώην Σοβιετική Ένωση, οι οποίοι μαζικά προσέρχονται στην Καλλιθέα κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Ο Σύλλογος αυτός πέρα από την αδιαμφισβήτητη πολιτιστική του δραστηριότητα, με σημαντικότερη την ετήσια διοργάνωση του Ποντιακού Τριημέρου και την υλική και ηθική βοήθεια που προσφέρει στους Ποντίους, έχει να επιδείξει σημαντική πολιτική λειτουργία σε ζητήματα όπως:

- Η αναγνώριση της γενοκτονίας των Ποντίων και η απόδοση της ανταλλάξιμης παρουσίας στις προσφυγικές οικογένειες, σύμφωνα με τη συνθήκη της Λοζάνης,

- οι επιπτώσεις στην ιστορική πορεία των Ποντίων των σταλινικών διώξεων,

- η καταγραφή και δημοσιοποίηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι Πόντιοι μετά την έλευσή τους στην Ελλάδα, όπως η απόδοση των συντάξεων και η αναγνώριση των ετών προϋπηρεσίας τους στις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης,

- η δημιουργία προϋποθέσεων για την έρευνα, διατήρηση και διάδοση του πολιτισμικού και λαογραφικού πλούτου των Ελλήνων του Πόντου, καθώς και η δημιουργία Κρατικού Θεάτρου Πόντου.

Ο σύλλογος με τη δράση του έχει εξασφαλίσει τη δημιουργία σημαντικού ιστορικού υλικού για τους Έλληνες του Πόντου, ενώ έχει πετύχει νομοθετικές ρυθμίσεις πάνω σε φλέγοντα ζητήματα, ενώ έχει συμμετάσχει στην υλοποίηση των ευρωπαϊκών προγραμμάτων HORIZON και INTEGRA για παλιννοστούντες. Σημαντική πρωτοβουλία του συλλόγου αποτελεί η ίδρυση και λειτουργία Κέντρου Πληροφόρησης και Στήριξης Ποντίων από την πρώην Σοβιετική Ένωση. Ο σύλλογος, λειτουργεί τμήματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, παιδικό αθλητικό τμήμα και κέντρο δημιουργικής απασχόλησης παιδιών, ενώ διοργανώνει καλοκαιρινές παιδικές κατασκηνώσεις. Τέλος προσφέρει είδη πρώτης ανάγκης, ιατρική και νοσοκομειακή περίθαλψη σε φτωχές οικογένειες νεοπροσφύγων (Παμποντιακός Σύλλογος Η Αργώ, 2001).

6) Τέλος, στην Καλλιθέα λειτουργούν και άλλοι Ποντιακοί Σύλλογοι όπως ο, προσφάτως δημιουργημένος, Μιθριδάτης με πολιτιστική και αθλητική δραστηριότητα, καθώς και πολιτική λειτουργία, ιδιαίτερα σε θέματα προάσπισης των συμφερόντων των Ποντίων μικροπωλητών, η Αδελφότης Ποντίων Παναγιά Γουμερά, η Αδελφότης Τριπολιτών Πόντου Αρχιστράτηγος Μιχαήλ, η Πρόοδος, η Πανελλήνια Ένωση Ποντίων Προσφύγων εκ Ρωσίας, Σέρα.

7) Ένωση Επαγγελματιών-Βιοτεχνών Καλλιθέας

Η Ένωση ιδρύθηκε το 1945, ενώ στο απόγειο της δράσης της έφτασε το 1977 έχοντας 1.000 μέλη και τυπώνοντας δική της εφημερίδα με τίτλο Ενημέρωση. Ασχολείται με σημαντικά προβλήματα του κλάδου, όπως η επαγγελματική στέγη, το φορολογικό, το ασφαλιστικό, ενώ υποβάλλει προτάσεις για τοπικά ζητήματα.

Τέλος, σε αυτή την κατηγορία υπάγονται ο Σύλλογος Εργαζομένων του Δήμου Καλλιθέας, ο Σύλλογος Αργυροχρυσόχων Καλλιθέας, το Σωματείο Συνταξιούχων ΙΚΑ, το παράρτημα του Συνδικάτου Οικοδόμων, ο Σύνδεσμος πολιτικών-δημοσίων υπαλλήλων Καλλιθέας και ο νεοσύστατος σύλλογος Αιγυπτιωτών Ελλήνων.

Γ) Οργανώσεις με πρόσθετες δράσεις στον τομέα παροχής υπηρεσιών

1) Νέος Πνευματικής Κύκλος Καλλιθέας

Ιδρύθηκε το 1997 και αποτελεί ανάμνηση του Πνευματικού Κύκλου Καλλιθέας που λειτούργησε στην Γερμανική Κατοχή με επιφανείς ποιητές και λογοτέχνες, όπως οι Γιάννης Χατζίνης, Σωτήρης Σκίπης, Γιάννης Γρυπάρης, Έλλη Αλεξίου, Γιάννης Κορδάτος, Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη κ.α.. Στεγάζεται σε ιδιόκτητο ακίνητο προσφορά του Γιάννη Πετριτάκη ποιητή, γαμπρού του Γιάννη Χατζίνη, στο οποίο διοργανώνονται συχνά πολιτιστικές εκδηλώσεις.

2) Εστία Καλλιθέας

Πρόκειται για φιλανθρωπικό-πολιτιστικό σύλλογο, που ιδρύθηκε το 1979, με σημαντική δραστηριότητα. Διοργανώνει πολιτιστικές, ψυχαγωγικές εκδηλώσεις, εκδρομές, ενώ στους διακηρυγμένους στόχους του είναι η αλληλοβοήθεια των μελών.

3) Άλλοι σύλλογοι τοπικής δράσης, είναι ο Όμιλος για το Περιβάλλον και τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (Ο.ΠΕ.Β.Α.), η Λέσχη Κοινωνικού Προβληματισμού, η πρωτοβουλία πολιτών Καλλιθέας, ο Σύνδεσμος Φυσιολατρών Ο Ζέφυρος, το Κέντρο Ελληνικού Χορού και Λαϊκού Πολιτισμού, ο Σύνδεσμος Ελλήνων Καθολικών Ο Ευαγγελισμός, ο Πολιτιστικός και Δημιουργικός Σύλλογος Καλλιθέας, ο Αρίων, ο Ιλισός.

4) Διάφοροι σύλλογοι τόπων καταγωγής

Τέτοιοι σύλλογοι υπάρχουν αρκετοί με πολυσχιδή δράση, λόγω του ότι η Καλλιθέα κατοικήθηκε ιδιαίτερα από εσωτερικούς μετανάστες. Οι σύλλογοι των Κρητών είναι ιδιαίτερα σημαντικοί, τόσο ο Σύνδεσμος Κρητών, όσο και ο πολιτιστικός σύλλογος Κρητών η Μεγαλόνησος. Σημαντική δραστηριότητα έχουν και ο Σύλλογος Ρουμελιωτών, ο Σύλλογος Ηπειρωτών, ο Σύνδεσμος Αρκάδων καθώς και ο Σύνδεσμος Μαρπησαίων και Αρχιλοχιτών Πάρου. Καταγράφονται ακόμη, οι σύλλογοι Καρδίσιωτών, Μανιατών, Κεφαλονήσιων και Χρυσουπολιτών Καβάλας.

5) Παραρτήματα πανελλήνιων οργανώσεων στον τομέα παροχής υπηρεσιών

Στην κατηγορία αυτή εντάσσεται το Παράρτημα της Ένωσης Γονέων και Κηδεμόνων για την Καταπολέμηση των Ναρκωτικών και της Εγκληματικότητας, το Παράρτημα της Ελληνικής Εστίας και η Επιτροπή Ειρήνης Καλλιθέας.

4. ΜΚΟ και η φυσιογνωμία της Καλλιθέας

Προσπαθώντας να αποτιμήσουμε τη συμβολή των ΜΚΟ της Καλλιθέας στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας της πόλης της θα πρέπει να παρατηρήσουμε τα παρακάτω. Αρκετές από τις ΜΚΟ έχουν βραχύβια παρουσία, έλλειψη στοιχειώδους υλικοτεχνικής υποδομής, ξεχωριστών γραφείων και άγνωστο αριθμό μελών, ενώ οι περισσότερες από τις ΜΚΟ είναι σύλλογοι τόπου καταγωγής ή πολιτιστικής-φιλανθρωπικής χροιάς και άρα με περιορισμένο εύρος δραστηριοτήτων. Παράλληλα, απουσιάζουν σύλλογοι που να ασχολούνται συστηματικά με την προστασία του περιβάλλοντος, σε μία πόλη μάλιστα που το αστικό περιβάλλον παρουσιάζει σοβαρά προβλήματα. Σχετικοί τέτοιοι σύλλογοι με αποσπασματικές όμως δραστηριότητες είναι ο ΟΠΕΒΑ, η πρωτοβουλία πολιτών Καλλιθέας και ο νεοσύστατος Ιλισός. Ακόμη, σπανίζουν από τη δραστηριότητα των ΜΚΟ της Καλλιθέας οι λεγόμενες πατημασιές οργάνωσης, δηλαδή στοιχεία από τη δράση τους που να μένουν χαραγμένα στο χρόνο. Σαν τέτοιες μπορούν να καταγραφούν μόνο η ανέγερση του Παμποντιακού Ηρώου, η οποία όμως δεν έγινε από σύλλογο αλλά από σχετική ad hoc επιτροπή, καθώς και η ανέγερση του αγάλματος του πρώην δημάρχου Γιάννη Γάλλου από το παράρτημα των Ροταριανών. Παρατηρείται επίσης, η απουσία των ΜΚΟ της Καλλιθέας σε δίκτυα ΜΚΟ, ενώ οι περισσότερες δεν έχουν πρόσβαση σε αξιόλογες πηγές χρηματοδοτήσεων και πλην ελάχιστων εξαιρέσεων δεν έχουν συμμετάσχει ποτέ στην υλοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Τέλος, είναι φανερό ότι δεν επηρεάζουν ιδιαίτερα τα κέντρα λήψης των αποφάσεων σε δημοτικό επίπεδο, καθώς σπανίως αναπτύσσουν συστηματικά και συγκροτημένα σχετικές ομάδες πίεσης.

Παρόλα αυτά μπορούμε να σημειώσουμε τη συμβολή των ΜΚΟ της Καλλιθέας στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας της καθώς η λειτουργία για πολλά χρόνια οργανώσεων με συστηματική και έντονη δραστηριότητα όπως ο Φάρος Τυφλών, η μόνη ΜΚΟ της Καλλιθέας, που είναι μέλος της δευτεροβάθμιας ομοσπονδίας ΜΚΟ, το Κ.Ε.Α.Τ., το Π.Ε.Ν., των εθνοτοπικών συλλόγων, ιδιαίτερα των Ποντίων, των Κωνσταντινουπολιτών και των Κρητών, καθώς και πληθώρας πολιτιστικών και φιλανθρωπικών συλλόγων, έχει συμβάλει στη διατήρηση και αύξηση του κοινωνικού κεφαλαίου της πόλης. Ιδιαίτερα η παρουσία δύο σημαντικών ΜΚΟ που ασχολούνται με τους τυφλούς, του Φάρου και του Κ.Ε.Α.Τ., έχει επηρεάσει τη φυσιογνωμία της πόλης, καθώς η παρουσία τους είναι ιδιαίτερα εμφανής. Χαρακτηριστικά είναι τα σχετικά φανάρια σε διάφορα σημεία της πόλης που διευκολύνουν τη διέλευση τους. Τα κτίρια των μεγαλύτερων συλλόγων της πόλης έχουν επηρεάσει σημαντικά τη φυσιογνωμία της, αποτελώντας μερικά από τα ιστορικότερα και αντιπροσωπευτικότερα αρχιτεκτονήματα της πόλης. Τα μέγαρα των Αργοναυτών-Κομνηνών, και των Κωνσταντινουπολιτών, το Αμπέτειο Μέλαθρον, το Νικολοπούλειο Ορφανοτροφείο του Κ.Ε.Α.Τ., το κόκκινο κτίριο, αποτελούν από αρχιτεκτονική σκοπιά σημαντικά κτίρια της πόλης. Γνωστά κτίρια σημεία αναφοράς της πόλης αποτελούν και τα κτίρια του Φάρου Τυφλών και του Π.Ε.Ν..

Από τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι στην Καλλιθέα εδρεύουν αρκετές ΜΚΟ. Πολλές από αυτές είναι οργανώσεις υπηρεσιών και άλλες οργανώσεις αυτοβοήθειας. Αρκετές από τις οργανώσεις αυτοβοήθειας είναι ταυτόχρονα και εθνοτοπικοί σύλλογοι. Υπάρχουν επίσης, αρκετοί πολιτιστικοί σύλλογοι, ενώ δεν είναι εμφανής η δραστηριότητα των περιβαλλοντικών συλλόγων. Η συμβολή των ΜΚΟ στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας της Καλλιθέας, τόσο λόγω της συμμετοχής τους στην αύξηση του κοινωνικού κεφαλαίου της πόλης, όσο και λόγω της κατασκευής πολλών από τα σημαντικότερα κτίρια για τη στέγαση ιστορικών ΜΚΟ, είναι αρκετά σημαντική. Εντούτοις θα μπορούσε να ήταν πιο καθοριστική, αν οι ΜΚΟ της πόλης είχαν δράσεις σχετικές με το φυσικό και δομημένο περιβάλλον, όσο και με την τοπική ανάπτυξη, λειτουργούσαν χρησι-

μποιώντας περισσότερο τις εφαρμογές της τεχνολογίας, εξασφάλιζαν πρόσβαση σε σημαντικές πηγές χρηματοδότησης και επηρεάζουν περισσότερο τα κέντρα λήψεων αποφάσεων.

5. Συμπεράσματα-Προτάσεις

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις της πόλης, σε συνεργασία με το Δήμο Καλλιθέας, μπορούν, με τις δράσεις τους, να επηρεάσουν αποφασιστικά τη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας της. Να βελτιώσουν την αντιληπτική εικόνα, το σύνολο των συναισθημάτων, ιδεολογικών και αισθητικών αντιλήψεων, δηλαδή τη συνολική και συλλογική αντίληψη που έχουν κάτοικοι και επισκέπτες για την πόλη. Αυτό μπορεί να γίνει με δράσεις που θα επηρεάσουν έμμεσα ή άμεσα στη μορφή του αστικού δομημένου περιβάλλοντος.

Για να επιτύχουν, πρέπει να βελτιώσουν τη λειτουργία τους, αλλά και τη μορφή συνεργασίας τους με το Δήμο Καλλιθέας. Η εφαρμογή νέων αποτελεσματικότερων μοντέλων διοίκησης, με έμφαση στη δημιουργία τριών βασικών αξόνων λειτουργίας σε κάθε ΜΚΟ, το διοικητικό, τον οικονομικό και τον επικοινωνιακό και ταυτόχρονα, η θεσμοθέτηση συγκεκριμένων διαδικασιών, όπως λήψης αποφάσεων, συγκέντρωσης πόρων, οικονομικής διαχείρισης και δημοσιότητας, θα οδηγήσει στην προσέλκυση περισσότερων εθελοντών. Οι ΜΚΟ πρέπει επίσης, να εισάγουν αντιπροσωπευτικούς θεσμούς στη λειτουργία τους, καθώς και να επιδιώξουν τη διαφάνεια των οικονομικών τους. Απαραίτητη είναι επίσης, η δικτύωση των ΜΚΟ μεταξύ τους για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και συντονισμένη δράση, ενώ σημαντική ωφέλεια μπορεί να προκύψει από τη συμμετοχή των ΜΚΟ της Καλλιθέας σε συλλογικές δράσεις οργάνων όπως της Ομοσπονδίας Εθελοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανισμών, καθώς και αξιοποίηση από μέρους τους των εναλλακτικών μορφών εργασίας, όπως η τηλεργασία. Ιδιαίτερα σημαντική για την επέκταση των δράσεων των ΜΚΟ της Καλλιθέας η υιοθέτηση νέων, σύγχρονων πρακτικών χρηματοδότησης, σε συνεργασία με μεγάλες επιχειρήσεις της πόλης, καθώς και η προσπάθεια τους για πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης, τόσο σε εθνικό, όσο και σε ευρωπαϊκό, αλλά και διεθνές επίπεδο, ενέργεια που οι υπηρεσίες του Δήμου μπορούν να συντονίσουν.

Οι ΜΚΟ πρέπει να γνωστοποιήσουν τη δράση τους στο ευρύ κοινό, με τη διοργάνωση εκστρατειών ευαισθητοποίησης με συγκριτικά χαμηλό κόστος. Η δημιουργία ηλεκτρονικής Ιστοσελίδας, μπορεί να αποβεί αποφασιστικό μέσο για την επικοινωνία τους με τους πολίτες. Σκόπιμη είναι επίσης, η άμεση και δια-δραστική επικοινωνία ανάμεσα στους ενδιαφερόμενους και η γόνιμη ανταλλαγή απόψεων, ιδεών και τεχνογνωσίας, μέσω συμμετοχής σε συζητήσεις και forum ανταλλαγής απόψεων στο Διαδίκτυο. Χρήσιμη είναι επίσης, η συστηματική έκδοση έντυπου ή ηλεκτρονικού ενημερωτικού δελτίου, ενέργεια που μπορεί ο Δήμος να συνεισφέρει.

Ο Δήμος ιδρύοντας γραφείο ενημέρωσης, υποστήριξης και διασύνδεσης των ΜΚΟ, πάνω σε θέματα οργάνωσης, χρηματοδότησης, νέων δράσεων, υλικοτεχνικής υποδομής και γενικότερης τεχνικής οργάνωσης, καθώς και θεσμοθετώντας διαφανή διαδικασία χρηματοδοτήσεων και άλλης βοήθειας, με συγκεκριμένα ποσοτικά και ποιοτικά κριτήρια μέσω της λειτουργίας διαπαραταξιακής επιτροπής με αποφασιστικές αρμοδιότητες, μπορεί να συμβάλλει αποφασιστικά στη λειτουργία των ΜΚΟ της πόλης. Παράλληλα, μπορεί να συνεργαστεί με τις ΜΚΟ της πόλης και όχι μόνο, στην εφαρμογή προγραμμάτων ανάπτυξης, αναλαμβάνοντας ρόλο σχεδιασμού, συντονισμού και υποβοήθησης παρέχοντας το κατάλληλο πλαίσιο, την πληροφόρηση, τα κίνητρα και τις υποδομές.

Η αξιοποίηση και η υποβοήθηση των δράσεων των ΜΚΟ σε μία τοπική κοινωνία σαν αυτή της Καλλιθέας, στη βάση των συνεργιών και της διαφανούς υποβοήθησης της λειτουργίας τους, μπορεί να συμβάλλει αποφασιστικά στη διατήρηση και βελτίωση της φυσιογνωμίας της πόλης, στην αύξηση του κοινωνικού κεφαλαίου, στην οικονομική ανάπτυξη, στην πολιτιστική άνθηση και συνολικά στην ολοκληρωμένη, βιώσιμη τοπική ανάπτυξη.

Βιβλιογραφία

- Αθανασόπουλος, Κωνστ., ΓΕ. (2005), «Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση». Αθήναι, Τόμοι Α' και Β'.
- Goldenker, I. and T. Weiss (1996), «NGO, The UN and Global Governance», Boulder, Co: Lynne Rienner Publishers, pp.17-47.
- Salamon, L., «Global Civil Society: Dimensions of the Nonprofit Sector», Center for Civil Society Studies, Institute Policy Studies (www.jhu.edu/cnp).
- Θεοδωράκης, Α., (2002), «Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Μοντέλο και η κοινωνία των πολιτών», Η διπλωματία της κοινωνίας των πολιτών, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση σελ. 149-155, 162.
- Μητούλα, Ρ., (2000), «Οι επιπτώσεις της Ευρωπαϊκής ενοποίησης στη φυσιογνωμία της ελληνικής πόλης», Αθήνα: Ε.Μ.Π., σελ. 17-18.
- Παμποντιακός Σύλλογος Η Αργώ (2001), «Σύντομη αναδρομή για το σύλλογο και τις δραστηριότητες του».
- Παπάζογλου, Χρ. (2000), «Η Καλλιθέα του χθες και του σήμερα», Καλλιθέα: Εκδόσεις Έρευνα Καλλιθέας, σελ. 70-80, 122, 144-153, 158-162, 192-193, 270-277, 459, 463.
- Πατρώνης, Γ., (2003), «Χώρος - Χρόνος - Φυσιογνωμία. Αλληλεξάρτηση των τριών αυτών στοιχείων και επίδραση στη φυσιογνωμία μιας πόλης, Μελέτη περίπτωσης: Η πόλη της Πάτρας και η φυσιογνωμία της», Διπλωματική Εργασία: Ε.Μ.Π. σελ. 7-19.
- Πιτσούλης, Ν. (2003), «Ρόλος και λειτουργία των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην αυγή του 21ου αιώνα», Εθελοντική Έκφραση, Τεύχος 1, σελ. 18-21.
- Πιτσούλης, Ν. (2002), «Ο σύγχρονος τρόπος λειτουργίας των μη κυβερνητικών Οργανώσεων και η ΚΕ.Σ.Σ.Α. Δήμητρα», Η διπλωματία της κοινωνίας των πολιτών, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, σελ. 265-275.
- Σημίτη, Μ (2002), «Κεντρικές και Περιφερειακές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Η συγκρότηση ενός κοινωνικού δικτύου στη διεθνή κοινότητα», Η διπλωματία της κοινωνίας των πολιτών, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση σελ. 73-77, 82-85.
- Σκλιάς Π. και Α. Χουλιάρας, (2002), «Η διπλωματία της κοινωνίας των πολιτών», Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση σελ. 13-15.
- Σκλιάς Π. (2002), «Η διεθνής πολιτική οικονομία και ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στη διεθνή αναπτυξιακή συνεργασία», Η διπλωματία της κοινωνίας των πολιτών, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, σελ. 29-33, 44-49, 52-53, 64-72.
- Στεφάνου, Ι., (1994), «Ψυχολογία των τόπων: από τον Πραγματικό Χώρο στο Φανταστικό Τόπο, πρακτικά colloque La terre, L' espace, L' homme», I.F.A..
- Φιλιππαιός, Γ. (2002), «Η Ελληνική πολιτική διεθνούς αναπτυξιακής συνεργασίας και ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων», Η διπλωματία της κοινωνίας των πολιτών, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση σελ. 170-171.

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

<http://europa.eu.int>

www.asiafoundation.org

www.brothersbrother.com

www.catholicrelief.org

www.ejaf.org

www.fordfound.org

www.gatesfoundation.org

www.globalfundforwomen.org

www.unchildren.org

www.worldbank.proug